

Inbreng verkiezingsprogramma's

Tweede Kamerverkiezingen 2025

LTO Nederland vertegenwoordigt, ondersteunt en verbindt 35.000 agrarische ondernemers in alle sectoren van de land- en tuinbouw. Onze leden zorgen dagelijks voor voedsel, bloemen en groen, dragen bij aan een vitaal platteland en leveren een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie en het landschap. De landbouw staat midden in de samenleving en is onmisbaar voor een duurzame toekomst. In aanloop naar de verkiezingen roepen wij politieke partijen op om keuzes te maken die ruimte bieden aan boeren en tuinders om te blijven ondernemen, te verduurzamen en het familiebedrijf door te geven aan een volgende generatie. Een sterk landbouwbeleid is cruciaal voor voedselzekerheid, biodiversiteit, waterbeheer en leefbaarheid in heel Nederland.

De val van het kabinet zorgt opnieuw voor onzekerheid bij de boeren, tuinders, kwekers en telers in Nederland. De agrarische sector is geen sector waarin van de ene op de andere dag aanpassingen kunnen worden gedaan. Bedrijfsbeslissingen hebben jarenlange impact, of het nu gaat om stallenbouw, bodembeheer of teeltstrategieën. Een stal of kas bouw je voor decennia, veredelingsprogramma's lopen over jaren. Dat vraagt om samenwerking tussen overheid en sector. Geen top-down benadering of vrijblijvende slogans, maar samen optrekken bij het oplossen van knelpunten. Beleid moet recht doen aan alle functies van de land- en tuinbouw: voedselproductie, natuur- en landschapsbeheer én sociale samenhang op het platteland. Concreet vraagt LTO in deze notitie om de volgende punten op te nemen:

Gezond eten

1. Zorg voor duidelijke regels en langdurige steun
2. Innovatie en toepassing van duurzame teelttechnieken
3. Leer jongeren waar voedsel vandaan komt
4. Stimuleer biologisch voedsel
5. Maak land- en tuinbouw sterker bestand tegen extreem weer
6. Dierwaardige veehouderij vergt financiering

Groene omgeving

1. Klimaatbewuste land- en tuinbouw
2. Uit de stikstofimpassie: juridisch houdbare en uitvoerbare koers
3. Zet boeren en tuinders in voor landschapsbeheer
4. Met doelsturing per bedrijf veel winst te halen
5. Schoon water door minder emissie van gewasbeschermingsmiddelen
6. Waterbeschikbaarheid en zoetwater
7. Bescherming van landbouwgrond
8. Sierteelt thuis en groen in de stad
9. Pak de wolf aan met een duidelijke landelijke aanpak

Sterk ondernemerschap

1. Regelgeving die werkt in de boerenpraktijk
2. Behoud en verbreed fiscale regelingen
3. Aandacht voor de mentale gezondheid onder boeren en tuinders
4. Datagedreven land- en tuinbouw
5. Versnellen van robotisering en digitalisering
6. Goede werkomstandigheden voor arbeidsmigranten
7. Investeren in groen onderwijs, vaardigheden en aantrekkelijk werkgeverschap
8. Laat het GLB opvangen wat niet uit de markt komt
9. Versterking van multifunctionele landbouw

LTO doet hiermee een beroep op politieke partijen: geef boeren en tuinders het vertrouwen terug dat nodig is om deze transitie tot een succes te maken. Bouw verkiezingsprogramma's op stevige, haalbare en consequente uitgangspunten. Alleen zo kan de land- en tuinbouwsector een toekomst houden. Voor deze generatie én de volgende.

Gezond eten

Goed, gezond en lekker eten. Dat is de inzet van onze boeren en tuinders. Van zuivel tot groenten en fruit, van aardappelen en graan tot vlees en paddenstoelen. Bijna 70% van al het eten dat in Nederland wordt geproduceerd is afkomstig van leden van LTO Nederland.

Dag in, dag uit. Nederlanders eten structureel echter veel minder groenten en fruit dan de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid. Stimuleer daarom een gezondere leefstijl, waar het eten van groenten en fruit een belangrijk onderdeel van is. Dit kan Nederland jaarlijks een grote besparing opleveren op de kosten voor onze gezondheidszorg. De dierlijke sectoren van Nederland staan bekend om de

hoge kwaliteit van voedsel op het vlak van voedselveiligheid, duurzaamheid en welzijnstandaarden. Zij leveren daarmee hoogwaardige eiwitten die een belangrijke bijdrage in een gezond voedingspatroon. Dit wordt in grotere mate steeds belangrijker wanneer gekeken wordt naar de groeiende wereldbevolking en de instabiele geopolitieke wereldsituatie.

1. Zorg voor duidelijke regels en langdurige steun

LTO pleit voor langdurige duidelijkheid en voorspelbaarheid in het landbouwbeleid. Boeren en tuinders hebben te maken met grote onzekerheden door klimaatverandering én politieke grilligheid. Daarom is LTO voor behoud van het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en structurele financiële ondersteuning voor de sector. Daarmee kunnen boeren met vertrouwen investeren in plantaardige teelten en in het verbeteren van dierwaardige veehouderij. Dit draagt bij aan lokale voedselzekerheid, behoud van werkgelegenheid op het platteland en stabiele voedselprijzen. LTO verzet zich tegen een beleid dat voortdurend verandert of onvoldoende zekerheid en continuïteit biedt, waardoor investeringen worden afgeremd en ondernemers onnodig in onzekerheid verkeren.

2. Innovatie en toepassing van duurzame teelttechnieken

LTO roept op tot het versnellen van innovatie in de landbouw, met name door het beter faciliteren van veilige, duurzame en groene teeltmethoden. Zo vraagt LTO om versterking van de beoordelingscapaciteit bij het Ctgb, zodat nieuwe gewasbeschermingsmiddelen sneller kunnen worden toegelaten. Ook pleit LTO ervoor dat boeren en tuinders bestaande middelen mogen blijven gebruiken zolang er geen volwaardig alternatief beschikbaar is. Zet daarbij ook in op de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming, circulaire systemen en moderne veredelings technieken zoals Crispr-Cas.

3. Leer jongeren waar voedsel vandaan komt

LTO vindt het essentieel dat jongeren leren waar hun voedsel vandaan komt. Via initiatieven zoals Boerderijeducatie Nederland worden basisschoolleerlingen ontvangen op agrarische bedrijven. Zo ontstaat een directe verbinding tussen de praktijk van voedselproductie en het dagelijks eten op het bord. LTO is voor voortzetting en uitbreiding van het programma 'Jong leren eten', met als ambitie dat elk kind minimaal één keer tijdens de basisschool een boerderij bezoekt.

4. Stimuleer biologisch voedsel

Momenteel is het landbouwareaal biologische land- en tuinbouw rond de 5% en willen een groeiend aantal boeren en tuinders omschakelen. Dit draagt positief bij aan maatschappelijke uitdagingen zoals stikstof, waterkwaliteit en klimaat. Aanbod en vraag van de consument moet echter wel in gelijke tred omhoog. Daarom roepen LTO en Biohuis op om met publiekscampagnes de bekendheid en meerwaarde van biologisch voedsel onder de consument te vergroten. Schaf de BTW op biologische producten af om de prijsdrempel weg te nemen en biedt een omschakelfonds zodat boeren en tuinders ondersteund worden in het omschakelen naar biologisch.

5. Maak land- en tuinbouw sterker bestand tegen extreem weer

Investeer in goede waterafvoer, weersbestendige infrastructuur en slimme technologie die helpt bij droogte of hevige regen. Zo blijft de oogst zeker, ook bij steeds meer voorkomend extreem weer. Dit zorgt voor voldoende en betaalbaar voedsel, en helpt de hele samenleving beter omgaan met de gevolgen van klimaatverandering. LTO vraagt daarom ook om de invoering van een Fiscale Klimaat- en calamiteitenreserve. Agrarisch ondernemers zijn voor hun inkomen sterk afhankelijk van natuurlijke processen en omstandigheden. Met een dergelijke reserve zijn zij in staat zijn om inkomensschommelingen in het eigen bedrijf zelf op te vangen. Door winst te reserveren en bij klimaat- economische calamiteiten deze reserve te benutten kunnen inkomensschommelingen worden opgevangen en het verdienvermogen worden versterkt.

6. Dierwaardige veehouderij

LTO ondersteunt de transitie naar een meer dierwaardige veehouderij en staat achter het Convenant Dierwaardige Veehouderij als basis voor verdere stappen. Samen met de algemene maatregelen van bestuur (AMvB) waarin wordt beschreven hoe een dierwaardige veehouderij er in 2040 uit moet zien, is het nu tijd voor de uitvoering. Voor maatregelen naar dierwaardige veehouderij is 51 miljoen euro gereserveerd. Dit is een schijntje! Zonder financiering gaat de inzet hierop niet lukken. Het uitvoeren van de wetgeving naar dierwaardige veehouderij vergt minimaal 4,4 tot 5 miljard (!) euro aan eenmalige investeringen. Dat gaat onder meer om aanpassing van de stallen en is uitgegaan van het normale investeringsritme. De met de maatregelpakketten gemoeide jaarkosten bedragen naar verwachting tussen de 1,1 en 1,3 miljard euro per jaar. Deze bedragen kunnen hoger worden als de doelen of het tempo ambitieuzer worden.

Groene omgeving

Nederland heeft mondiaal gezien een uitzonderlijke ligging met een vruchtbare delta en bodems die zeer geschikt zijn om land- en tuinbouw op uit te oefenen. Dat doen onze boeren en tuinders daarom al vele eeuwen met succes. Ondanks dat Nederland sterk verstedelijkt is geworden, is nog altijd ruim de helft van ons land groen. Met circa 2 miljoen hectare grond in gebruik is de land- en tuinbouw een belangrijke speler in de ruimtelijke ontwikkeling. Dat schept verwachtingen en verplichtingen. De Nederlandse boeren en tuinders beheren dit grondgebied en zijn daarmee een beeldbepalende factor. Naast landschapskwaliteit is de land- en tuinbouw een belangrijke economische drager van het landelijk gebied. Daarom is de sector traditioneel nauw verbonden met het platteland. LTO pleit, gelet op de grote transitie in het landelijk gebied, dat in de Nota Ruimte gericht wordt op de leefbaarheid van het platteland, de economische vitaliteit en de voorzieningsgraad.

1. Klimaatbewuste land- en tuinbouw

Boeren en tuinders merken als eersten de gevolgen van klimaatverandering, zoals hevige regen of langdurige droogte. Daarom willen ze graag bijdragen aan oplossingen. Het landelijk doel is om in 2030 minstens 55% minder uitstoot te hebben en in 2050 klimaatneutraal te zijn. Dat kan alleen als er een duidelijk, langjarig en eerlijk klimaatbeleid komt. Boeren kunnen niet verantwoordelijk worden gehouden voor natuurlijke uitstoot. Er moet dus een grens komen voor hoeveel uitstoot nog is toegestaan. Maak langjarig strategisch klimaatbeleid samen met de agrarische sector en leg dit vast in een convenant "Klimaatbewuste Land- en Tuinbouw". Financiering voor de uitvoering door boeren en tuinders moet mogelijk worden gemaakt via 5 tot 8 miljard euro uit het Klimaatfonds.

2. Uit de stikstofimpasse: juridisch houdbare en uitvoerbare koers

Al zes jaar wordt er gesproken over een stikstofaanpak, maar felle polarisatie zit een uitkomst in de weg. Afgelopen jaar is er met het startpakket een goede basis gelegd en de sector wil daarmee aan de slag. Maar emissiereductie moet wel hand in hand gaan met de juridische aanpassing van het stikstofbeleid. LTO verzet zich tegen een eenzijdige focus op enkel emissiereductie waardoor er de juridische onzekerheid aanblijft. Beide sporen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. LTO roept daarom op:

- a. Hervorm stikstofwetgeving: Vervang de KDW in de wet voor een geborgde emissiereductie, invoering van een rekenkundige ondergrens en legaliseer PAS-melders en interimers.
- b. Realiseer circa 40% emissiereductie in 2035 via een geborgde aanpak met landelijke beschikbare maatregelen, bedrijfsdoelsturing én gebiedsgerichte maatregelen.
- c. Veranker juridisch: emissiedoelen centraal en NDA's zonder derdenwerking

3. Zet boeren en tuinders in voor landschapsbeheer

Boeren beheren nu al zo'n 102.000 hectare natuur en landschap. LTO ziet kansen om dit te laten groeien naar 170.000 hectare in 2030. Daarvoor zijn investeringen nodig en meer geld voor beheer. Boeren verdienen een eerlijke beloning voor hun werk, opbrengstverlies en inzet voor natuur. Met langjarige contracten (>20 jaar) voor zekerheid. Nu krijgen ze alleen een vergoeding voor hun kosten. LTO is tegen deze huidige aanpak, daarmee is er geen geloofwaardig verdienmodel te ontwikkelen voor deze maatschappelijke diensten. Beloningen moeten hoger en eerlijker, zodat natuurbeheer aantrekkelijk blijft. Zet daarom de beloofde jaarlijkse aanvulling van € 500 miljoen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) door in het volgende kabinet. Bij meer landschapsbeheer zal dit bedrag ook moeten meestijgen.

4. Met doelsturing per bedrijf veel winst te halen

Er is al veel discussie geweest over hoeveel en hoe snel de veestapel moet krimpen. Echter, krimp van de veestapel kan geen doel op zich zijn. Door middel van doelsturing op waterkwaliteit, stikstof- en broeikasgasemissie wordt juist de ondernemer in zijn kracht gezet. Als de ondernemer weet welke doelen op het bedrijf gehaald moeten worden dan kan hij/zij zelf bepalen hoe daar te komen. Deze omslag naar doelsturing is inmiddels al ingezet, onder meer met het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Deze verschuiving biedt boeren en

tuinders ruimte om acties te ondernemen die het beste bij hun bedrijfsvoering passen, met als doel een nog verdere verbetering van de waterkwaliteit in Nederland op een manier die beter aansluit bij de praktijk. Doelsturing is effectief, werkbaar en gedragen door de sector. Daarom is de oproep van LTO ook om in samenspraak met de sector met een invoeringsstrategie te komen om zo doelsturing werkelijkheid te maken. Dit is ook de reden dat LTO geen voorstander is van grondgebondenheid door middel van een platte GVE-norm, maar juist door melkveehouders duidelijke doelen te geven via doelsturing.

5. Schoon water door minder emissie van gewasbeschermingsmiddelen

LTO staat voor schoon water en erkent de noodzaak om emissies van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Dit vergt inzet vanuit alle sectoren. LTO roept op tot gebiedsgerichte processen waarin boeren en tuinders bewezen effectieve maatregelen nemen die de emissies van gewasbeschermingsmiddelen voorkomen. En dat de ontwikkeling van de waterkwaliteit wordt gevolgd. De KRW zelf mag geen tweede stikstofdossier worden. Het dreigt er nu op uit te lopen dat geen enkel land de KRW-doelen zal halen. LTO vreest dat in dat geval individuele boeren en tuinders de dupe zullen worden van een gezamenlijk probleem van alle sectoren. Ontwikkel op voorhand beleid om te voorkomen dat rond 2027 delen van Nederland 'op slot' gaan. Zet met andere landen een gedeelde aanpak op. En richt dit beleid op een geleidelijke verbetering van de waterkwaliteit, zonder te halsstarrig vasthouden aan 2027.

6. Waterbeschikbaarheid en zoetwater

Beschikbaarheid van voldoende zoetwater is voor de land- en tuinbouw essentieel. Daarbij is de bodem de basis. LTO wil watertekorten voorkomen door in tijden van overvloed water vast te houden en het beschikbare water spaarzaam te gebruiken. Om wateroverlast te voorkomen, moet een solide afvoersysteem beschikbaar blijven en waar nodig versterkt. Waterbeschikbaarheid vraagt om een reeks van passende maatregelen. Door een zo groot mogelijke hoeveelheid water beschikbaar te houden, is de opgave voor verdeling tussen sectoren en regio's kleiner en zijn er minder moeilijke keuzes te maken.

7. Bescherming van landbouwgrond

Nederland heeft mondiaal gezien een uitzonderlijke ligging met een vruchtbare delta en bodems die zeer geschikt zijn om land- en tuinbouw op uit te oefenen. Vanuit de opgestelde visies en gelet op de maatschappelijke wensen is het cruciaal dat er een wettelijke bescherming komt van landbouwgrond. Daarom roept LTO op tot juridisch geborgde maatregelen om landbouwgrond te beschermen tegen omzetting naar niet-agrarische doeleinden. Hiermee wordt een duurzaam en open landschap gegarandeerd, wat bijdraagt aan het behoud van natuurlijke waarden en een gezonde leefomgeving voor burgers.

8. Sierteelt thuis en groen in de stad

Groen om ons heen vermindert stress, zorgt voor verkoeling en is goed voor onze gezondheid. Thuis zorgen bloemen en andere sierteeltproducten voor welzijn en woonkwaliteit. Sierteelt is daarnaast onderdeel van de Nederlandse cultuur. LTO roept op om actief beleid te voeren gericht op vergroening van de leefomgeving met het aanplanten van bomen en ander groen, ten behoeve van geluk, ontspanning en het tegengaan van hitte in de stad. Stimuleer daarnaast agroforestry.

9. Pak de wolf aan met een duidelijke landelijke aanpak

Na 150 jaar keerde de wolf terug in Nederland, maar dan wel in een sterk veranderd land: volgebouwd met woonwijken, infrastructuur, recreatie en industrie. Daardoor kan de wolf zich hier niet meer op een natuurlijke manier gedragen. LTO is tegen het huidige gefragmenteerde beleid. Boeren en bewoners voelen zich vaak niet gehoord of durven zich niet uit te spreken. Maatregelen die boeren nu kunnen nemen, lossen het probleem niet blijvend op. Daarom is het volgens LTO belangrijk dat de politiek snel komt met één duidelijke landelijke aanpak. Schade door wolven moet overal in Nederland snel en eerlijk worden vergoed. Er moeten gebieden worden aangewezen waar de wolf wel of juist niet gewenst is. Daarbij zijn brede maatregelen nodig bij schade, en moet er ook gekeken worden naar de situatie in Europa.

Sterk ondernemerschap

Nederlandse boeren en tuinders voeden niet direct de hele wereld, maar is wel wereldspeler in een aantal specifieke wereldmarkten: aardappel pootgoed, zaden en jonge planten, zuivelproducten, sierteelt en vollegrondsgroenten. De sector werkt volop aan verduurzaming en moet die kans krijgen. Het is goed als de Nederlandse politiek zich beseft dat het belang van teelten in Nederland verder reikt dan de eigen landsgrenzen en besluiten daaromtrent in dat kader gewogen moeten worden.

Maak beleid samen met ondernemers uit de agrarische sector. Met ondernemerschapsbeleid dat ruimte geeft aan innovatie, investeert in mensen én technologie, en uitgaat van het vakmanschap van de ondernemer. Alleen zo blijft de Nederlandse land- en tuinbouw toonaangevend, innovatief en toekomstbestendig. Robotisering is een structurele oplossing voor het groeiende arbeidstekort, stijgende arbeidskosten en veranderende arbeid. Het vergroot de concurrentiekracht, maakt duurzame productie haalbaar en versterkt het verdienvermogen van ondernemers. De sector vraagt om vertrouwen, praktische spelregels en samenwerking met overheid, onderwijs en ketenpartners.

1. Regelgeving die werkt in de boerenpraktijk

Wet- en regelgeving moet vooraf getoetst zijn op praktische haalbaarheid. Geen wensdenken of papieren werkelijkheid, maar heldere doelen en ruimte voor vakmanschap. Zoals eerder ook beschreven roept LTO op tot doelsturing in plaats van middelvoorschriften: stel duidelijke doelen, laat de invulling over aan de ondernemer. Investeer in grootschalige uitrol van meetsystemen en monitoring. Fiscale en financiële regelingen moeten innovatie en investeringen in robotisering en digitalisering ondersteunen. Behoud stimulerende regelingen zoals landbouwvrijstelling, BOR en een Fiscale Klimaat- en calamiteitenreserve. Zet daarnaast in op een gelijk speelveld binnen Europa en voorkom dat Nederlandse ondernemers worden benadeeld door nationale koppen of extra eisen.

2. Fiscale regelingen

De agrarische sector kent specifieke fiscale regelingen die bijdragen aan een stabiele voedselproducerende sector. Behoud en verbetering van deze fiscale regels is dan ook essentieel om ondernemers in staat te stellen de noodzakelijke transitie door te maken. Voor de ontwikkelingen op de korte termijn, maar ook voor verder in de toekomst. De overdracht van generatie op generatie vindt steeds vaker binnen bredere familiebanden plaats en hiervoor dient ruimte gemaakt te worden. Daarbij is het ook van belang dat er bij overdracht, maar ook daarna ruimte is om te innoveren. LTO stelt daarom het volgende voor:

- Behoud en verbreed fiscale regelingen voor bedrijfsovernames, in het bijzonder de BOR en de regeling voor familiebedrijven in de overdrachtsbelasting, zodat de sector klaar is voor de ontwikkelingen op de lange en korte termijn.
- Zet in op een verbreding en verdieping van de MIA en VAMIL. Juist regelingen die goed werken en bijdragen aan verduurzaming en innovatie, dienen behouden te worden.
- Zet in op behoud van de landbouwvrijstelling omdat deze essentieel is voor jonge boeren, het financieren van innovatie na bedrijfsovername en bijdraagt aan mobiliteit op de grondmarkt

3. Mentale gezondheid onder boeren en tuinders

LTO vraagt aandacht voor de mentale gezondheid onder boeren en tuinders. Boeren behoren tot een kwetsbare groep mensen op het gebied van mentale gezondheid. De boer staat zelfs op de tweede plaats van suïcide-gevoelige beroepen. LTO roept daarom op tot structurele financiering voor het TABOER-programma dat dit onderwerp bespreekbaar maakt en helpt om psychosociale problemen vroegtijdig te herkennen en aan te pakken.

4. Datagedreven land- en tuinbouw

Digitalisering en data gedreven werken bieden ondernemers kansen om efficiënter te produceren, emissies te monitoren en te voldoen aan maatschappelijke eisen. Bescherming van

ondernemersdata, praktijkgerichte aansluiting van digitale systemen en het vergroten van datawaardigheid zijn rand voorwaardelijk. Ontwikkel samen met de sector een gedragscode voor datadeling en stimuleer verwaarding van data via coöperatieve modellen en smart contracts. Agrarische data moeten niet alleen beschermen, maar ook renderen voor de ondernemer.

5. Versnellen van robotisering en digitalisering

Creëer fiscale prikkels vanuit de overheid om technologische innovatie in de agrarische sector te stimuleren en de afhankelijkheid van arbeid te verkleinen. Geef naast de koplopers, ook de grote middengroep van onze ondernemers de ruimte en middelen om in te zetten op robotisering, automatisering en innovatie. Ondernemers moeten ondersteund worden bij implementatie, financiering en opschaling van bewezen technologieën, bij met name robotisering. Belemmeringen (technisch, financieel, fiscaal, wettelijk) moeten inzichtelijk gemaakt en weggenomen worden.

6. Goede werkomstandigheden voor arbeidsmigranten

Goede handhaving, registratie en integratie beschermt kwetsbare werknemers, bevordert een gelijk speelveld voor onze ondernemers en draagt bij aan leefbaarheid in dorpen en steden. Ondersteun en faciliteer gemeenten bij handhaving op arbeidsmigratie en bij registratie en integratie van internationale werknemers. Dit kan in samenwerking met LTO, agrarische werkgevers, huisvesters en opdrachtgevers. LTO is tegen een Algemeen Uitzendverbod in delen van de sector. De goeden mogen nooit lijden onder slecht werkgeverschap van anderen.

7. Investeren in groen onderwijs, vaardigheden en aantrekkelijk werkgeverschap

Maak het groene onderwijs aantrekkelijk voor jongeren en zij-instromers, met aandacht voor techniek, data en bedrijfsvoering. Brancheopleidingen en doorlopende leerlijnen moeten aansluiten op de veranderende praktijk. Nieuwe technologieën vragen om andere vaardigheden. Investeer samen met het onderwijsveld in een leven lang ontwikkelen, met nadruk op techniek, ICT en ondernemerschap. Goed werkgeverschap blijft essentieel, ook in een sector waar technologie steeds belangrijker wordt. Modern arbeidsvoorwaardenbeleid, veilige werkplekken en aandacht voor arbeidsmigratie zijn randvoorwaarden voor een toekomstbestendige sector.

8. Laat het GLB opvangen wat niet uit de markt komt

Van Nederlandse boeren en tuinders wordt gevraagd om maatregelen te nemen die van belang zijn voor klimaat, milieu, landschap en dierenwelzijn. Dat botst vaak met de economische realiteit die efficiëntie, schaalvergroting, innovatie en mondiale concurrentie afdwingt. LTO roept op het Europese landbouwbudget GLB beschikbaar te houden voor de vele uitdagingen die de land- en tuinbouw wil aangaan. LTO waarschuwt tegen Nederlandse maatregelen die te veel afwijken van wat andere EU-lidstaten met het GLB willen, waardoor het gelijke speelveld op de interne Europese markt verder in gevaar komt. Dat ondermijnt de concurrentiepositie van onze boeren en tuinders.

9. Versterking van multifunctionele landbouw

Steeds meer agrarisch ondernemers verbreden hun bedrijf met nieuwe verdienmodellen, zoals bijvoorbeeld huisverkoop, toerisme, kinderopvang of zorglandbouw. Hiermee geven ze invulling aan slim landgebruik en vervullen ze dubbelfuncties. Ook zorgen de sociale functies voor een levendig platteland en een sterkere verbinding tussen stad en platteland. Echter, in de praktijk lopen deze ondernemers aan tegen regeldruk en lokale belemmeringen in ruimtelijke ordening. Het voldoen aan de regels of het verkrijgen van ruimte binnen de regels is een ingewikkeld proces dat lang duurt, veel administratie vergt, geen zekerheid biedt en veel kosten met zich mee brengt. Juist door de kansen die multifunctionele landbouw biedt voor het verbeteren van het verdienvermogen van boeren en tuinders en de leefbaarheid op het platteland, zou de overheid deze verbindende en innovatieve bedrijven moeten stimuleren.